

Hallå, det här är den nya nyhetspådden, Dagens Eko.

Nu börjar vi.

Gunnar, kan man säga, att Svenska Akademin klarat sig ur krisen nu?

I allmänheten och internationella ögon ja, men inom Svenska Akademin har jag svårt att föreställa mig att det är riktigt överspelat.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin.

Idag om Svenska Akademin-strategi för att slippa nya kriser.

Välkommen till allra sista sändningen av Nordgren och Epstein.

Idag direkt från den fullsatta Bärwaldhallen i Stockholm.

Den 25 januari 2023 sände det populära radiprogrammet Nordgren och Epstein-sitt sista avsnitt från Bärwaldhallen sen.

Håra Sängdalen, välkommen i ett författare och ledamot i Svenska Akademin.

Revid-programledarna står akademi-ledamoten Håra Sängdalen.

Det har gått fem år sen skandalerna kring Svenska Akademin började.

18 kvinnor anklagade en känd kulturprofil för sexuella trakasserier och övergrepp.

Det är grätlande utgående i praturens människor och under kungligt insidan.

Det känns infekterat och förtroendet för akademin är definitivt skadat ut med dem.

I mera ett år avlöste konflikterna och de offentliga bråken varandra.

Sen dess har det varit krishantering. Akademin ska moderniseras.

Kun Karl Gustav ändra staddgarna i Svenska Akademin efter kaoset den senaste tiden.

Nu ska det bli möjligt att tråda ur.

Ledamöterna är inte längre tvungna att sitta på livstid-

så som det stått i staddgarna sen 1786.

Men när Håra Sängdalen står där framför symfoniorkestern på Bärwaldhallens pampiga scen-då gör han tydligt att han vill fortsätta värna traditionerna.

Jag valde sig inför 25 år och när jag satt i mitt namn under staddgarna-

så menar jag att det är innebar. Jag förbandar mig att sitta kvar till mitt sista andetag.

Det kommer jag att göra. Jag vill bara säga det.

Gäster Gunnar Bolin från Sveriges Radios Kulturadaktion.

Gunnar, jag vet inte om ni brukar göra sånt på kulturadaktionen-

men kan du inte börja med att sammanfatta krisen i akademin på en minut?

Att du tar fram klockan här nu?

Ja, men det är så jag inte babblar.

Det går hemskt att det blir 57 sekunder.

En minut börjar nu.

Det hela började i hösten 2017.

Då i november så publicerar dagens nyheter en stor artikel-

med 18 kvinnor som berättar om övergrepp av från Claude Arnaud som är gift med Katarina Frostensson i Svenska Akademin.

Och som driver den litterära klubben Forum, en klubb som Svenska Akademin har väldigt starka kopplingar till.

De är ofta där på de litterära arrangemangen som finns och de stödjer klubben med pengar.

Det här resulterar i att Akademin tillsätter en oberoende utredning för att se vad det fanns för band-mellan Forum och Akademin och i april 2018 plötsligt avgår tre ledamöter.

Och sen brakar, låt oss säga, helvete ett loss.

Och det slutar med att man inte ens får dela ut ett Nobelpris 2018.

Och det här är ju i kölvattnet av Mitou som allt detta kommer.

Resultatet är att sju personer lämnar Svenska Akademin sex av dem i kvinnor.

-Hur lång tid var det där? -Vick en minut, faktiskt.

Ja, där ser man. Det var du fint.

Och det här utspelar sig i 2017, 2018.

Och Akademin blir lite som en docker-sopa för hela Sverige att följa.

Vad har fastnat mest i dig när det gäller det som utspelar sig då?

En väldigt tydlig bild är ju från dagen efter den här artikeln har varit i dagens nyheter i november.

Och det är när Peter Englund står och håller upp ett paraply över Saradanius.

Man hör och smattrar mot det här paraplyet och hon läser upp en prästmeddelande från Svenska Akademin.

Vid sitt sammanträde i Kväll har Svenska Akademin enhälligt fattat beslut

att med omöjlig verkan avbryta all kontakt och all vidare finansiering av all verksamhet som drivs av den person som i medierna går under beteckningen kulturprofilen.

De erkänner att det har varit mängder av övergrepp från, som Claude Arnaud även på medlemmar i Akademin,

på anhöriga till de i Akademin och de ska tillsätta en utredning.

Och andra sidan då är det under sammanträdet framkommit

att ledamöter, ledamöters döttrar, ledamöters hustror och personal

i Svenska Akademin kan fly, utsats för oönskad intimitet eller opassande behandling av vederbörande.

Och då blir kommentarerna i november 2017 när detta medierna har kommit att

bra, det här verkar vara den enda möjliga utvägen

och den här skandalen som har skett kommer förmodligen att reda sig ut

och man kommer att kunna gå vidare med arbetet och nästa starka tillfälle för mig.

Och det är april 2018, det är en fredag och jag sitter på min arbetsplats här uppe i korridor 5B i Radiohuset.

Och så kommer någon in och säger, herregud, Claes Östergren lämnar Svenska Akademin.

Jag gör det här ekot som sänder.

Jävlar, det är fredag, det var ju väldigt illa, illa valdag, tänker man, som har jobbat extra.

Och så drar jag en halvtimme och så säger de, käll äsbmark går också.

Det handlar om författarna Claes Östergren och käll äsbmark som lämnar den Svenska Akademin,

och sen kommer jag med den halvtimme senare och säger, Peter Englund går också.

Och då är min haka väldigt långt ner på bröstet.

Svenska Akademin som alltså skakas av beskeden 3, ledamöter, lämnar den historiska institutionen.

Och även att den kan baka på min snart fyrtioåriga karriär som kulturjournalist

och jag är osäker på om jag har blivit lika förvånad någon gång förut.

Men det slås nästan av det som händer i tisdagen i veckan efter.

För då skriver Horace Engdalen debattartikel i Expressen.

Så jag måste säga, jag knappt tror mina ögon när jag läser.

Och det är där han skriver att Sora Danius har varit den sämsta ständiga sekreteraren i Svenska Akademin historia.

Med det menar han sämsta i betydelsen att hon har inte lyckats hålla ihop Svenska Akademin. Utan hon har skapat denna stora spricka.

Något som gör att Kjellespmark några dagar senare säger,

det finns ingen heder kvar i kroppen på den mannen om Horace Engdalen.

Och vet man någonting under svenska kulturlivet så vet man att Horace Engdalen och Kjellespmark är nära.

Det liknar en familj att det blir väldigt plågsamt. Det här är ju nära vänner som plötsligt precis som vi säkert alla varit med om folk som skiljer sig om att bli chockande.

Men ni var ihop för ett år sedan och du sitter där och skriker idiot till varandra.

Så då inser jag när jag egentligen har vevat upp Hakan någonstans från magtrakten.

Så inser jag långsamt att det här är värre om vi har någonsin hade kunnat föreställa mig.

Och jag tänker att en sak som gör att det här också fångar så mycket intresse, inte bara hos människor som annars kanske följer kulturlivet i Sverige utan i det.

Alla följer det här, är den värld det sker i.

För det här är ju inte en docker sopa. Det här är ju en väldigt speciell värld.

Ja.

Vad kan du beskriva? Vad är det för värld?

Man skulle ju kunna jämföra med någon sorts elegant brittisk klubb.

Man har ett ställe som man kan gå till och sjunka ner i troriga sköna läderfotäljor.

Om man har tillgång... Nej, jag har inte haft tillträde.

De har tillgång till all ny litteratur som släpps i Sverige.

Man får bara säga här och fru. Om du och jag skulle väljas in så får vi sluta och säga Robin och Gunnar.

Då får vi säga här, Olin och här, Bolin. Det kan bli svårt att skilja oss åt, men såna är reglerna.

Att Sara Stridsberg blir fru Stridsberg innan hon väljer sig in.

När man röstar så röstar man med vita och svarta kulor, enligt ett system från Gustav III's dagar.

Det är väldigt mycket att man har försökt att hålla den här exklusiva, lite överdrivitsakt med sekt-liknande karaktären.

Som gör det lite extra spännande.

Och den här kopplingen till kung ändå. Hur skiljer den in i de här ritualerna?

Det är väldigt roligt för att han har beteckningen den högerbeskyddaren.

Och det är så det är skrivet i stadion. Den högerbeskyddaren har en väldig makt.

Han har avgörande utslagsröst, till exempel på vilka som väljer sig in.

Och den högerbeskyddaren har rätt att besöka vilka sammantreden han eller hon vill.

Men kungen har spelat en minimal roll för svenska akademien, annat än som ett minne från Gustav III's dagar.

Men när den här krisen briserar då, blir det ett problem för kungen också då?

Då märker man plötsligt att kungen tar emot Anders Olsson som har blivit tillfällig sekreterare efter Saradanius.

Det verkar som om kungen är stöd och engagerar sig väldigt i den här frågan.

Välkomna till Börshuset i gamla stan. Det är den 20 december 2018.

Det som händer i december 2018, när det då är svenska akademins högtidssammankomst, som är varje år.

Och det är väldigt högtidigt.

Som brukligt är, sedan 1786, alltså 232 år sedan, sammantredde svenska akademien den här dagen. Det är en högtidssammankomst som avslutar arbetsåret. Allt noga bestämt av Gustav III.

Och det är normalt sett enda gången någonsin som kungaparet reser sig för några andra.

Därför att om man nån gång har råkat vara i ett rum där kungen eller drottningen kommer, så vet man att de kommer alltid sist.

Och då ska man resa sig, så går de alltid först.

Men så är det inte här.

Nej, på svensk akademien sammankomst så kommer alla och sen tågar akademien in.

Och det var en lindridsakt, yngklig svensk akademi som tågade in där.

Och vad händer då 2018?

Kungaparet sätter sig inte när de kommer, så de ska slippa ställa sig för svensk akademien.

Akademien sammantredde.

Och det här var ju en definitivt väldigt väl genomtänkt manifestation.

Vad Gustav III hade i tankarna vid grundandet av svensk akademien är en fråga för de moderna i den här situationen.

Kommer vi till, försöken att rentvå sig akademins, vad ska man säga, kampanj för att återupprätta det här förtroendet.

Hur går det till?

Det som har hänt är att akademien är för få för att vara beslutsfäga.

Så akademien skulle på något sätt skrumpna som en deprimerad frukt i fönstret som har legat lite för länge.

För de skulle inte kunna välja in nya ledamöter, för att de var för få, de var inte beslutsfäga för detta.

Och då bestämde sig Esbmark och Englund bland annat att vara med för att kunna välja in nya, nytt friskt blod efter avhopp och sådana som med mina tvingats ut.

Så det blir en strategi här, få in nya människor.

Och hur tänker de då då?

Då tänker de väldigt tydligt, tycker jag, att man väljer utanför kretsarna. Man kan ju inte gärna ta någon som har varit mycket på Jean-Claude Arnaud's klubb.

Jag skulle säga att man har svårt att ta en central person ur Stockholms kulturliv, därför det är samma där.

För alla har varit där, eller?

Ja, men även jag har varit där om än bara en gång.

Och det som händer är ju också att Nobelstiftelsen tar ett stadig tag runt strupen på Svenska Akademien och säger,

det är vi som är parapliorganisationen för samtliga Nobelpris. Ni får gärna fortsätta vara en svensk akademi, men det delas inte ut några Nobelpris i litteratur om ni inte skärper er.

Så man ställde ju in det 2018.

Och de här stadgändringarna, vad handlar det om?

Mer transparens. Det blir modernare stadgar. De är rätt svårlästare med stadgarna från Gustav den tredjes dagar, så de är helt enkelt förtydligade.

Och man satsar på transparens och på det här att du inte sitter på livstid.

Och fungerar allt det här krishanterandet då?

Det förefaller på hösten 2019 innan man tjänar er årets två Nobelpristagare som inte blev nått 2018,

så förefaller det som att Svenska Akademin är någiss näpp på banan och kan arbeta med ett hyfsat lugn igen.

Nu ska vi se vad som händer.

Dörren öppnas.

Och Mats Malm gör en tre på säljt förkommande.

Välkomna till Svenska Akademin och Börshuset.

Den 10 oktober 2019, klockan 13 samlas världspresen i Börshuset i Gamla stan i Stockholm.

Akademin har just sammanträtt och beskjutat om 2018 och 2019 års Nobelpris i litteratur.

Den ny tillträdde ständigsekreteraren Mats Malm ska för första gången inte känna ge inte bara en, utan två Nobelpristagare i litteratur.

2018 års pris går till en påskeförfattaren Olga Tokarczuk.

Sen är det dags för det andra priset.

Nobelpriset i litteratur för år 2019 tilldelas den österikiska författaren Peter Handke.

Jag undrar när man till slut är tillbaka och delar ut Nobelpriset blir det kanske ingen enison hyllningskör utan en ny kritikstorm.

Handke är en oerhört kontroversiell författare som hela tiden ställde sig mot västs allmänna syn på att serberna hade gjort masaken i Srebrenitsa.

Att den serbiska aggressionen låg bakom Jugoslavienkriget.

Jag kan inte förstå att det inte är Svenska Akademin i insåg.

Det här året när vi ska rehabilitera oss och bara få god press så väljer man något som man med lillfingret kan lista ut kommer att bli en ny skandal.

Från att ha krävat sig upp lite över ytan så sjönk nog Akademin en liten bit ner igen i vattnet eller möjligen i dyn.

Vad gör de då? Hur fortsätter det här krisarbetet efter det?

Att man har valt en pristagare som inte väcker respekt är bara långsamt ut.

Det som händer är att det kommer en val till Svenska Akademin. Det blir färre och färre nyheter kring Svenska Akademin och det är precis det som framför allt Nobelstiftelsen vill.

Nobelstiftelsen största skräck är att den dåliga publiciteten för Svenska Akademin ska spela över och bli dålig publicitet för samtliga Nobelpris.

Eller att det blir lite tråkigt då?

Verkligen. Då får det gärna bli en lois glick och en av de rassakgorna som folk klappar i händerna och säger att det var trevliga val.

Jag tror att Nobelstiftelsen är väldigt nöjd ju mindre att tala om Svenska Akademin.

Och på ett sätt kan man väl säga att man lyckas med det. Det talas ju allt mindre om Akademin i medier och så där.

Men en sak som i alla fall får lite uppmärksamhet är att den 7 mars 2022 så händer något som beskrivs som väldigt ovanligt.

Och det är att Akademin's höge beskyddare som beskrivit kungen deltar en av deras sammankomster.

Det här ska då inte ha hänt sedan Gustav III tid.

Det säger så.

Hur tolkar du det? Är det här kungen som till slut klappar akademi-lötterna på aktien och säger att ni har lyckats rent få er tillräckligt för att jag ska vilja sitta här i rummet mer?

Jag kan nog vända på att säga att ni ska inte tro att jag inte fortsätter att ha ett öga på er.

Jag vill fortfarande ses som en person som ni ska respektera.

Ni vet vad jag tyckte om det som hände 2018 och det vill inte jag att det ska upprepas. Så kan man ju faktiskt också tolka det.

Nu är det dags igen. Nu ska jag ytterligare två nya ledamöter väljas in. Hur går det där till?

Det föreslås en namn inom svenska akademien och sen röstar man kring de namnen.

Och den man beslutar sig för får man gå till den höga beskyddaren och säga höga beskyddaren ja eller nej.

Det har ju dykt upp en del kritiska röster nu i samband med det här nyvalet som menar att det håller på att bli för tråkigt i akademien.

Finns det en risk med det här moderniseringsarbetet att akademien på något sätt tappar det där som vi tycker är lite spännande, som är lite gamla och stofila?

Jag förstår lite vad du menar och det här är svårt hur man ska säga utan att låta allt för nedvärderande.

Om man tänker sig att Kristina Lungn, Claes Östergren och man tänker bakåt, Kerstin Ekman, Torgning Lindgren, alltså de här tunga, lärstarka och färgstarka författarna.

Så finns det väl en liten risk när man tittar på listan och ser att det kanske inte är fullt lika kända, färgstarka författare.

Men som också ska hålla väldigt höglitterär kvalitet.

Och det tror jag är viktigt för sändsk akademien att man lite grann ser till detta, så att det inte blir 18 personer som inte ens den läsande allmänheten riktigt håller reda på vilka de är.

Och kan de inte ha lite lag om stora skandaler också så vi har något att skvalra om?

Ja, det är 18 människor som ska träffas och komma över en som saker, små skandaler, det tycker jag dyker upp i alla akademiker, världen över.

Tack och nu.

På torsdag träffas svensk akademien i börshuset i gamla stan i Stockholm för sammanträde, som de gör varje vecka.

Inom kort så väntas man på just ett sådant möte besluta vilka två som blir i nya akademi-ledamöter.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen imorgon.

Programledare var Robin Olin, gäst Gunnar Bolin från Sveriges Radios Kulturadaktion och producent var jag Kim Hesseus.

Mila oss gärna på Dagens Eko 1 sr.se.